

Zorginstituut Nederland

> Retouradres Postbus 320, 1110 AH Diemen

Stichting Klachten en Geschillen Zorgverzekeringen (SKGZ)

Zorginstituut Nederland
Zorg

Willem Dudokhof 1
1112 ZA Diemen
Postbus 320
1110 AH Diemen
www.zorginstituutnederland.nl
info@zinl.nl

T +31 (0)20 797 85 55

Contactpersoon

Datum 31 oktober 2023
Betreft Geschil over vergoeding van plastische chirurgie als bedoeld in de zorgverzekering Menzis Basis Vrij

Zaaknummer
2023033824

Onze referentie
2023044467

Uw referentie
202202001

Uw brief van
17-10-2023

Geachte

Zorginstituut Nederland (het Zorginstituut) heeft het verslag van de hoorzitting en de aanvullende stukken ontvangen.

Reactie op de door u gestelde vraag

U heeft ons gevraagd in te gaan op de stelling van verzoekster dat bij de beoordeling niet moet worden gekeken naar de VAV werkwijzer¹, maar dat het standpunt van het CVZ² uit 2008 leidend is.

In antwoord op uw vraag merkt het Zorginstituut het volgende op. Bij de beoordeling wordt zowel naar voornoemd standpunt als naar de VAV werkwijzer gekeken. In voornoemd standpunt is vermeld dat epilatie van de baard (gezichts- en halsbehaaring), gericht op permanente haarverwijdering, bij transgender personen een behandeling van plastisch-chirurgische aard betreft ter correctie van een secundair geslachtskenmerk. In dat geval is artikel 2.4, lid 1, onder b, ten tweede van het Besluit zorgverzekering van toepassing is en moet worden beoordeeld of er sprake is van een verminking die het gevolg is van een ziekte, ongeval of geneeskundige verrichting. In het standpunt is de conclusie getrokken dat in de regel gesproken kan worden van verminking en dat epilatie van de baard in de regel onder de dekking van de basisverzekering valt. Het voorgaande betekent niet dat per definitie is voldaan aan het criterium verminking. Of sprake is van verminking wordt (telkens) beoordeeld aan de hand van de VAV werkwijzer waarin het beoordelingskader is uitgewerkt.

¹ VAV Werkwijzer beoordeling behandelingen van plastisch-chirurgische aard (2021), versie 21.0. Geraadpleegd via: <https://vavolksgezondheid.nl/werkwijzers-vagzvav>

² Standpunt CVZ, Epilatie bij transseksuelen van perineo-scrotaal, vaginaal gebied en gezicht en hals is een te verzekeren prestatie; romp en ledematen in de regel niet, 22-09-2008. Te raadplegen via: <https://www.zorginstituutnederland.nl/publicaties/standpunten/2008/09/22/epilatie-bij-transseksuelen-van-perineo-scrotaal-vaginaal-gebied-en-gezicht-en-hals-is-een-te-verzekeren-prestatie-romp-en-ledematen-in-de-regel-niet>

Reactie naar aanleiding van het verslag en de aanvullende stukken

Uit het verslag en de aanvullende stukken komen geen feiten of omstandigheden naar voren die het Zorginstituut aanleiding geven het voorlopig advies te herzien.

Een van de aanvullende stukken betreft een ongedateerde brief van huidtherapeut Crijns. Deze brief zat niet in het oorspronkelijke dossier en is niet betrokken bij de beoordeling in het voorlopig advies. De brief geeft voornamelijk uitleg over de procedure en de effecten van elektrische epilatie bij baardgroei bij patiënten in het algemeen. Aan de hand van deze brief is niet op te maken welk resultaat is bereikt bij verzoekster met de ondergane behandelingen en hoeveel behandelingen nodig zijn voor een acceptabel resultaat. De conclusie blijft dat op basis van de foto's en de informatie van de huidtherapeut(en) niet is vast te stellen dat sprake is van een passabiliteitsprobleem en (dus) van een verminking.

U kunt het voorlopig advies als definitief beschouwen.

Hoogachtend,

Zorginstituut Nederland
Zorg

Datum
31 oktober 2023

Onze referentie
2023044467

Advies Zorginstituut Nederland in een geschil over de uitvoering van de zorgverzekering

De Stichting Klachten en Geschillen Zorgverzekeringen (SKGZ) heeft op 8 augustus 2023 aan Zorginstituut Nederland (het Zorginstituut) advies gevraagd als bedoeld in artikel 114, derde lid, van de Zorgverzekeringswet (Zvw). Verzoekster en verweerder hebben een geschil over de vergoeding van de kosten van elektrische gezichtsepilatie.

Bij de adviesaanvraag heeft de SKGZ een kopie van het dossier gestuurd. Het Zorginstituut brengt een voorlopig advies uit, dat nog aangepast kan worden als uit het verslag van de hoorzitting en/of aanvullende stukken nieuwe feiten of omstandigheden naar voren komen.

In de tussen partijen overeengekomen zorgverzekering is de aanspraak op plastische chirurgie omschreven. Dit komt overeen met de Zvw.

Vooraf merkt het Zorginstituut nog op dat zijn adviestaak beperkt is tot de vraag of verzoekster aanspraak heeft op een verstrekking of een vergoeding op grond van de basisverzekering. Dit betekent dat het Zorginstituut twee vragen beantwoordt. Namelijk, of de zorg in geschil onderdeel is van het basispakket en vervolgens of verzoekster op deze zorg is aangewezen. Dit laatste is een medische beoordeling. Er is een BIG-geregistreerde medisch adviseur betrokken bij de beoordeling van het geschil. Het Zorginstituut baseert het advies op de beschikbare informatie in het toegezonden dossier.

Het advies van het Zorginstituut kan geen betrekking hebben op een beslissing van verweerder op basis van de aanvullende verzekering of coulance.

Situatie van verzoekster

Verzoekster is een transvrouw, die sinds 2021 in transitie is. Zij is sinds 2022 onder behandeling van een huidtherapeut voor permanente epilatie van haar baardgroei in verband met het transitietraject. Zij heeft in totaal 30 behandelingen voor elektrisch epilatie van beharing in het gezicht vergoed gekregen van verweerder. Haar behandelend huidtherapeut heeft op 10 oktober 2022 een vervolgmachtiging aangevraagd voor elektrische epilatie en/of laserontharing. Deze behandelingen worden gecombineerd in verband met het type haren. De haren zijn dik, maar grotendeels licht van kleur waardoor deze niet geschikt zijn voor laserontharing. De donkere haren zijn hiervoor wel geschikt. Verder licht de behandelend therapeut toe dat de beharing in de baardstreek onder invloed van androgene hormonen zeer hardnekkig zijn. Bij een cisgender vrouw zijn gemiddeld 10 (laserontharing) - 20 (elektrische epilatie) behandelingen nodig. Voor transvrouwen ligt het gemiddeld aantal benodigde behandelingen vaak, zoals ook in dit geval, hoger door de sterke baardgroei. Hoeveel dit zal zijn is door de sterke hormonale werking lastig te voorspellen.

Verzoekster licht toe dat de elektrisch epilatiebehandelingen en meerdere laserbehandelingen een positief resultaat hebben gegeven. De laserbehandelingen heeft zij zelf betaald. Verzoekster verwijst naar een bindend advies van de SKGZ bij een vergelijkbare casus, waarbij in totaal 140 uur permanente epilatie is. Zij vindt dat ze op basis hiervan voor een ruimere vergoeding in aanmerking moet komen.

Verweerder heeft de aanvraag voor een vervolgmachtiging voor permanente gezichtsontharing in de vorm van elektrische epilatie afgewezen. Volgens verweerder is de behandeling niet doelmatig, omdat een goedkopere behandeling (zelf scheren) hetzelfde resultaat geeft. Verweerder heeft in de heroverweging van 16 december 2022 toegelicht dat bij de beoordeling gebruik is gemaakt van de VAV werkwijzer. Op grond van de bij de aanvraag meegestuurde foto's van verzoekster stelt verweerder zich op het standpunt dat geen sprake is van een verminking. Er is geen sprake van een schrikeffect en daarmee niet van een passabiliteitsprobleem.

Juridisch kader

Plastische chirurgie

Elektrische epilatie is een behandeling van plastisch chirurgische aard. In artikel 2.4 eerste lid, onder b van het Besluit zorgverzekering (Bzv) is omschreven in welke gevallen behandelingen van plastisch-chirurgische aard onder de te verzekeren zorg vallen. Het gaat (voor zover relevant voor dit geschil) onder meer om behandelingen die strekken tot correctie van afwijkingen in het uiterlijk die gepaard gaan met aantoonbare lichamelijke functiestoornissen en om behandelingen die strekken tot correctie van verminkingen die het gevolg zijn van een ziekte, ongeval of geneeskundige verrichting.

Permanente epilatie

In 2008 heeft het CVZ (nu het Zorginstituut) een standpunt ingenomen over permanente epilatie van baardgroei bij transseksuelen.¹ In het standpunt is vermeld dat epilatie van de baard (gezichts- en halsbehaaring) een behandeling van plastisch-chirurgische aard betreft ter correctie van een secundair geslachtskenmerk. In dat geval is artikel 2.4, lid 1, onder b, ten tweede van het Besluit zorgverzekering van toepassing en moet worden beoordeeld of er sprake is van een verminking die het gevolg is van een ziekte, ongeval of geneeskundige verrichting. Het CVZ heeft geconcludeerd dat in de regel gesproken kan worden van verminking als bedoeld in genoemd artikel. Permanente haarverwijdering in het gezicht en de hals is veelal noodzakelijk teneinde schrikeffecten te voorkomen. Om in het gelaat een acceptabele reductie van haargroei te bereiken zijn in ieder geval 10 behandelingen nodig. Bij personen met blond, rossig of wit/grijs haar of bij personen met een zeer donkere huidtype zijn vaak meer sessies met elektrische epilatie nodig. Als er naar het oordeel van de behandelaar meer dan 10 sessies nodig zijn, dient deze aan de zorgverzekeraars informatie te verschaffen, waarmee wordt onderbouwd dat meer dan 10 sessie nodig zijn voor het bereiken van een acceptabel resultaat.

De voorwaarden uit artikel 2.4, eerste lid, sub b, van het Bzv zijn verder uitgewerkt in de 'Werkwijzer beoordeling behandelingen van plastisch-chirurgische aard' van de Vereniging Artsen Volksgezondheid (VAV Werkwijzer).² Hierin zijn voor een aantal veel voorkomende beoordelingen de begrippen 'verminking' en 'functiestoornis' verder uitgewerkt, zodat dit als leidraad kan dienen bij de beoordeling van aanvragen. De voorwaarden voor vergoeding van een permanente epilatie staat beschreven in paragraaf 14 over genderincongruentie. Hierin staat onder meer het volgende:

¹ Standpunt CVZ, Epilatie bij transseksuelen van perineo-scrotaal, vaginaal gebied en gezicht en hals is een te verzekeren prestatie; romp en ledematen in de regel niet, 22-09-2008. Te raadplegen via: <https://www.zorginstituutnederland.nl/publicaties/standpunten/2008/09/22/epilatie-bij-transseksuelen-van-perineo-scrotaal-vaginaal-gebied-en-gezicht-en-hals-is-een-te-verzekeren-prestatie-romp-en-ledematen-in-de-regel-niet>

² VAV Werkwijzer beoordeling behandelingen van plastisch-chirurgische aard (2021), versie 21.0. Geraadpleegd via: <https://vavolksgezondheid.nl/werkwijzers-vagzvav>

Epilatie (ontharen) is zorg zoals medisch-specialisten plegen te bieden, die ook door huidtherapeuten of schoonheidsspecialisten mag worden verleend. Wel moet sprake zijn van een verminking. Wat betreft de beharing van romp en de ledematen kan doorgaans niet gesproken worden van verminking. Ook voor baard- en snorbeharing geldt dat in beginsel niet gesproken kan worden van een verminking. Andere maatregelen hebben doorgaans een afdoende resultaat. In extreme gevallen kan wel van een verminking sprake zijn.

Als eerste dient vastgesteld te worden door een daarvoor bevoegde zorgverlener dat er sprake is van genderincongruentie en dat er een noodzaak is tot gendertransitie. Vervolgens dient te worden vastgesteld welke zorg noodzakelijk is voor deze transitie.

3) In de praktijk betekent dit voor gelaatsontharing dat moet worden vastgesteld of er sprake is van een verminking. In deze context betekent dit dat er door de overmatige gelaatsbeharing sprake is van een schrik-effect, conform het passabiliteitsprobleem³. Zoals bij cis-vrouwen zijn andere behandelingen voorliggend, zoals harsen, epileren, bleken en scheren. Het recht op vergoeding stopt als niet meer wordt voldaan aan het passabiliteitsprobleem. Doel van de behandeling is een acceptabel resultaat, trans- noch cisvrouw komt in aanmerking voor vergoeding van definitieve en totale verwijdering van gezichtsbeharing. Indien erbij herhaald behandelen geen verbetering optreedt is de betreffende persoon niet meer redelijkerwijs aangewezen op deze zorg, ook al is het gewenste resultaat nog niet bereikt.

Of er sprake is van een verminking wordt vastgesteld aan de hand van:

- Foto's (van goede kwaliteit), van kort na het scheren én 24 uur daarna.
- Behandelplan van een huidtherapeut. Hierin dient te worden onderbouwd welke behandelmethode, aantal en frequentie van behandelingen noodzakelijk zijn op basis van huid- en haartype.
- In geval van een vervolgaanvraag: een evaluatie van een huidtherapeut. Hierin dient te worden onderbouwd waarom onvoldoende resultaat is geboekt (1), waarom er sprake is van een uitzondering (2) en waarom continuering van de ontharing nog zinvol zou zijn (3)

Beoordeling

De informatie in het dossier is medisch en juridisch beoordeeld.

Het ontvangen dossier bevat foto's van matige kwaliteit. De eventuele (blonde) baardgroei is niet goed te beoordelen.

In de aanvraag van de huidtherapeut wordt uitgelegd dat verzoekster zowel lichte dikke haren als donkere haren heeft, waarvoor zij respectievelijk elektrische epilatie behandelingen en laserbehandelingen nodig heeft. Er wordt uitgelegd dat de beharing onder invloed van androgene hormonen zeer hardnekkig is en dat het aantal behandelingen niet goed te voorspellen is. Uit de aanvraag is niet op te maken of en welk resultaat is bereikt met de behandelingen en hoeveel behandelingen nodig zijn, terwijl in eerdere aanvragen wel een indicatie werd gegeven.

³ Men spreekt van een passabiliteitsprobleem als een man-vrouw transseksueel vanwege het (nog altijd aanwezige) mannelijke gelaat, niet als vrouw wordt herkend, waardoor mensen in het voorbijgaan een schrikreactie vertonen of bevreemd of niet respectvol reageren

Op basis van de foto's en de informatie van de huidtherapeut is niet vast te stellen dat sprake is van een passabiliteitsprobleem en (dus) van een verminking.

Het geschil heeft ook betrekking op de doelmatigheid van de zorg. Verder voert verzoekster aan dat zij op grond van een vergelijkbare casus voor een ruimere vergoeding in aanmerking dient te komen. Beide onderwerpen vallen buiten de adviesbevoegdheid van het Zorginstituut.

Conclusie

Op basis van de beschikbare informatie in het dossier kan niet geconcludeerd worden dat sprake is van verminking. Verzoekster voldoet daarom niet aan de vergoedingsvoorwaarden voor de vervolgbehandelingen voor gelaatsontharing met elektrische epilatie.

Het advies

Het Zorginstituut adviseert op basis van de beschikbare informatie in het dossier het volgende:

Op grond van de stukken kan niet worden vastgesteld dat verzoekster voldoet aan de vergoedingsvoorwaarden voor vervolgbehandelingen voor gelaatsontharing met elektrische epilatie. Verzoekster kan daarom geen aanspraak maken op een vergoeding van de kosten hiervan vanuit de basisverzekering.